

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра вірусології, пат анатомії та хвороб птиці

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

Судова ветеринарна медицина

обов'язковий

(обов'язковий / вибірковий)

реалізується в межах освітньої програми

«Ветеринарна медицина»

(назва)

за спеціальністю 211 – ветеринарна медицина

(шифр, назва)

Суми – 2025

Розробник:

Д. Мет

(ім'я, прізвище, ініціали)

Кісіль Д.О., к.вет.н., старший викладач

(вченої ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та
затверджено на
засіданні кафедри
вірусології, патантомії
та хвороб птахів
(назва кафедри)

протокол від 09.06.2025 № 16

Завідувач
кафедри

Петров Р.В.

(підпис)

Петров Р.В.

(прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Олександр ЧЕКАН
(підпис)

Олександр ЧЕКАН

(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

Людмила НАГОРНА
(підпис)

Людмила НАГОРНА

(ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

(ПІБ)

(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Н.Т.Бар
(підпис)

Надія Харамік
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 16.06 2025 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

	Назва ОК	судова ветеринарна медицина		
	Факультет/кафедра	кафедра вірусології, патанатомії та хвороб птиці		
	Статус ОК	Обов'язковий / вибірковий		
	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	211-ветеринарна медицина		
	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)			
	Рівень НРК	7		
	Семестр та тривалість вивчення	2семестр, 1-15 тиждів		
	Кількість кредитів ЄКТС	5		
	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні
		16	-	30
		Самостійна робота		
		90		
	Мова навчання	Державна(українська)		
	Викладач/Координатор освітнього компонента	Викладач: PhD, старший викладач Кісіль Д.О.		
	Контактна інформація	Факультет ветеринарної медицини каб. 15, 17, к.тел.0665433827, dima_kisill@meta.ua https://vet.snau.edu.ua/kafedri/vetsanekspertizi-mikrobiologi%D1%97-zoogigiyeni-ta-bezpeki-i-yakosti-produktiv-tvarinnictva/sklad-kafedri/kisil-dmitro-oleksandrovich/		
	Загальний опис освітнього компонента	Вивчення основних методик визначення остеометричних параметрів, видових особливостей будови внутрішніх органів та органолептичних показників за лабораторними дослідженнями для видової ідентифікації тварин та продукції отриманої від них; засвоєння морфологічної будови м'язів та їх зміни в залежності впливу на них різних факторів;засвоєння основ диференційної патологоанатомічної діагностики хвороб тварин різної етіології та їх використання в судовій ветеринарній практиці;засвоєння етапів проведення судово – ветеринарної експертизи за травматизації, отруєнь і токсикозів, технологічних порушень, оцінці фахових дій лікаря.		
	Мета освітнього компонента	підготовка висококваліфікованих фахівців, які здатні в умовах виробництва вирішувати питання щодо порівняльної морфології, спеціальної патоморфології та судова ветеринарної медицини		
	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на знаннях отриманих при вивченні нормальної анатомії, гістології, цитології, ембріології, нормальної та патологічної фізіології, патологічної анатомії. 2. Освітній компонент є основою для вивчення ветеринарно-санітарної експертизи та ветеринарного законодавства, ветеринарної криміналістики		
	Політика академічної доброчесності	Під час вивченні освітнього компоненту дисципліни та складанні будь-яких підсумкових модулів та іспитів студент повинен дотримуватися академічної доброчесності, а в разі її порушення		

		підпадати під санкції, що визначені МОН України та Уставом ВНЗ. Інструментами протидії порушенням академічної доброчесності є системи Plagiarism check algorithm. У випадку виникнення порушень реагування відбувається відповідно до нормативної документації щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу в Сумському НАУ (https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/). При виявленні порушення академічної доброчесності виконане завдання не зараховується і направляється на повторне виконання.
	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4304
	Ключові слова освітнього компоненту	Судова експертиза, ветеринарна медицина, розтин, судова ветеринарія

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹								Як оцінюється РНД
	При 1	При 2	При 3	При 4	При 6	При 7	При 9	При 10	
ДРН 1 застосовувати компоненти процесуальних та організаційних основ судово – ветеринарної експертизи;					+				опитування з теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 2. здійснювати ідентифікацію тварин за остеометричними параметрами; за будовою м'язів;	+						+		Опитування з теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 3 здійснювати ідентифікацію тварин будовою внутрішніх органів, органолептичними показниками та лабораторними дослідженнями;	+		+					+	опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 4. проводити судово-ветеринарну експерттизу при провадженні справ в промисловому птахівництві, свинарстві, скотарстві;				+					опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 5. проводити СВЕ при захворюванні і смерті тварин внаслідок порушення їх умов годівлі, утримання та експлуатації;	+		+						опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи

¹ Має відповідати Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми, зазначається для обов'язкових освітніх компонентів ОП І та ІІ рівня, для усіх (обов'язкових та вибіркових ОК) ОП ІІІ

ДРН 6 визначити рівень не коректних та не компетентних дій лікаря в клінічній роботі;	+	+							опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 7. застосовувати знання з танатології при провадженні СВЕ.				+			+		опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 8. застосовувати компоненти навчання з порядку збирання, відбору матеріалів різного характеру, що є речовими доказами, їх пакування, оформлення та надсилання на дослідження; криміналістичних методів досліджень зразків (об'єктів) речових доказів;	+						+	+	опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 9 застосовувати методи СВЕ живих тварин; опануванні методів СВЕ при відборі та дослідженні зразків біологічних об'єктів: крові, шкіри, волосся;				+					Опитування з теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН10 застосовувати методи диференційної патологоанатомічної діагностики за органопатології тварин;	+			+					опитування з теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 11 застосовувати методи СВЕ за оцінки негативного впливу на здоров'я та добробут тварин;			+						Опитування з теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 12 застосовувати методи СВЕ за отруєнь і токсикозів тварин;			+						Опитування з теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 13 застосовувати методи СВЕ за судово-ветеринарної травматології.			+		+				опитування з теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Теми. Перелік питань, що будуть розглянуті	Розподіл в межах загального бюджету часу	Рекомендована література ²
---	--	---------------------------------------

в межах теми	Аудиторна робота			Самостійна робота	(джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури)
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Права і обов'язки судового експерта. Алгоритм проведення СВЕ. Судово-ветеринарна документація.	2			2	1,2,8,11
Тема 2. Судова відповідальність ветеринарних спеціалістів.	2			2	1,2,8,11
Тема 3. Видова ідентифікація тварин за остеометричними параметрами.			2	2	1,7,10,11
Тема 4. Основи судово-ветеринарної міології. Видова ідентифікація тварин за будовою м'язів.			2	2	1,10,11,16
Тема 5. СВЕ в промисловому птахівництві, свинарстві та скотарстві.	4			2	1,2,11,22,23,24
Тема 6. СВЕ при захворюванні і смерті тварин в наслідок порушень умов годівлі, утримання та експлуатації, жорстокого поводження з тваринами.	2			6	1,2,11
Тема 7. Оцінка дій ветеринарних спеціалістів щодо корекції патологічних станів і танатологічних досліджень. Застосування знань з танатології при провадженні СВЕ.			4	4	1,8
Тема 8. Судово-ветеринарна експертиза за органопатології			8	4	1,2,3,4,5,6,9,11,12,13,25
Тема 9. Опанувати методи СВЕ при дослідженні крові.			2	4	1,2,15,26
Тема 10. Опанувати методи СВЕ при дослідженні шкіри різних видів тварин.			2	4	1,11,14,21,27
Тема 11. Опанувати методи СВЕ при дослідженні волоса різних видів тварин.			2	4	1,11,14,21,27
Тема 12. Застосування патологоанатомічних та патогістологічних методів дослідження тканин і органів тварин в практиці судово-ветеринарної медицини.			2		2,6,12,13
Тема 13. Основи судово-ветеринарної експертизи отруєнь і токсикозів тварин.	2		2	4	1,4,11,10
Тема 14. Основи судово-ветеринарної травматології. Класифікація травматизму тварин. СВЕ за травматизації тупим, гострим знаряддям та вогнепальною зброєю.	4		4	4	1,2,3,11,27
Всього	16	-	30	44	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількі сть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількі сть годин
	.1.Методи навчання за джерелом знань:		5.Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.	
ДРН 1 ДРН 2	1.1. <i>Словесні:</i> лекція, пояснення на лабораторних заняттях та консультаціях, робота з підручником.		5.1. <i>Частково-пошуковий метод</i> (за завданням викладача здійснюється пошук даних в Інтернеті, літературних джерелах і т.д.); 5.2. <i>Дослідницький метод</i> – виготовлення макропрепаратів в патанатомічний музей кафедри. 5.3. <i>Репродуктивний</i> – застосування вивченого на практиці. На консультаціях проводиться пояснення незрозумілих питань з демонстрацією препаратів, таблиць, схем і т.д.	
ДРН 1 ДРН 2	1.2. <i>Наочні:</i> демонстративний – вивчення структури тканин та органів на мікроскопічному рівні з застосуванням гістологічних, пат анатомічних препаратів, таблиць, методичних посібників, атласів та макропрепаратів.			
ДРН 1 ДРН 2	1.3. <i>Практичні:</i> вивчення гістологічних препаратів, замальовування структури тканин і органів в альбомах (за норми та патології). Вивчення особливостей будови кісток, м'язів та внутрішніх органів різних видів тварин в порівняльному аспекті.			
	2.Методи навчання за характером логіки пізнання:			
ДРН 1 ДРН 2	2.1. <i>Аналітичний</i> – вивчення будови цілого організму та його складових частин – клітин, тканин, органів для вивчення, значення їх в судово- ветеринарній практиці.			
ДРН 1 ДРН 2	2.2. <i>Методи синтезу</i> – аналіз особливостей будови скелету та м'язів як складова морфологічної диференціації в судово-ветеринарній практиці.			
ДРН 1 ДРН 2	3.Активні методи навчання: технічні засоби (мультимедійні лекції), диспути з проблемних питань будь-якої теми, перевірка контрольних робіт з самооцінкою знань та роботою над помилками; навчальні та контрольні тести з використанням комп'ютера чи відповіді на питання, запропоновані в методичних посібниках; конспекти лекцій та методичні вказівки, розроблені викладачами кафедри.			
	4.Інтерактивні технології навчання: мультимедійні лекції та демонстрація мікрофільмів на лабораторних заняттях, аналіз конкретних незрозумілих питань та діалогове навчання.			

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	ОК 1	35/35%	8 тиждень
2.	ОК 2	35/35%	14 тиждень
3.	Самостійна робота	15/15%	Протягом семестру
4.	Атестація	15/15%	9 тиждень
5.			
6.	Сума	100/100%	

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент ³	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ⁴
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
ОК1	<12 балів	12-15	15-18 балів	30-35 балів
ОК2	<12 балів	12-15	15-18 балів	30-35 балів
Самостійна робота	<5 балів	5-10	10-14 балів	15 балів
Атестація	<5 балів	5-10	10-14 балів	15 балів

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Письмове опитування після вивчення тем 1-7, 8-14	7-8 тиждень
	Письмовий зворотний зв'язок (есе)	Протягом семестру

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

³ Зазначити компонент сумативного оцінювання

⁴ Зазначити розподіл балів та критерії, що зумовлюють рівень оцінки

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

1. Урбанович, П. П., Потоцький, М. К., Гевкан, І. І., Зон, Г. А., та ін. (2008). *Патологічна анатомія тварин: навчальний посібник* (за ред. П. П. Урбановича та М. К. Потоцького). Київ: Ветінформ.
2. Зон, Г. А., & Івановська, Л. Б. (2015). *Диференційна патологоанатомічна діагностика інфекційних хвороб тварин: навчальний посібник* (3-тє вид., доопрацьоване). Суми: ВВП «Мрія-1».
3. Зон, Г. А. (2005). *Патологічна анатомія паразитарних хвороб тварин: навчальне видання*. Суми: Джерело.
4. Скрипка, М. В. (2009). *Курс лекцій з патологічної анатомії*. Полтава.
5. Івановська, Л. Б., & Зон, Г. А. (2017). *Патологоанатомічна діагностика хвороб птиці: навчальний посібник*. Суми: Мрія-1.
6. Зон, Г. А., Івановська, Л. Б., & Зон, І. Г. (2019). *Робочий зошит для лабораторно-практичної та самостійної роботи з курсу "Патологічна анатомія" (ч. 1: Загальна патологічна анатомія) для студентів за спеціальностями 211 – Ветеринарна медицина, 212 – Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза* (Схвалено навчально-методичною радою ФВМ, прот. № 4 від 04.03.2019 р.). Суми.

Додаткові джерела

7. Зон, Г. А., Івановська, Л. Б., & Зон, І. Г. (2019). *Робочий зошит для лабораторно-практичної та самостійної роботи з курсу "Патологічна анатомія" (ч. 2: Спеціальна патологічна анатомія) для студентів за спеціальностями 211 – Ветеринарна медицина, 212 – Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза* (Схвалено навчально-методичною радою ФВМ, прот. № 4 від 04.03.2019 р.). Суми.
8. Підручник зі спеціальної патологічної анатомії домашніх тварин. (б. д.). PubMed Central. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC1697332/>
9. Елмор, С. А., Карр, Г. Дж., Монтгомері, К. А., Тіл, А. П., Стрендж, Б., Шлезінгер, Т. Е., & Претлі, Р. (2018). *Принципи та практика патології для аналізу моделей на тваринах*. PubMed Central. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6927822/>
10. Екенстедт, К. Дж. (2020). *Брахіцефалія у собак: анатомія, патологія, генетика та добробут*. Журнал порівняльної патології, 176, 109–115. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7380493/>
11. Джонс, Т. К., & Міракі, Г. (2015). *«Одна медицина — одна патологія»: інтеграція ветеринарної та людської патології*. PubMed Central. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7099239/>

Інформаційні ресурси

12. http://vetpathology.lviv.ua/biblioteka_studenta.html

Інші джерела

13. Кісіль, Д. (2023). Аутологічне застосування нейронних клітин для попередження у собак синдрому деменції та хвороби Альцгеймера.
14. Кісіль, Д. (2023). Активність мікроглії в корі головного мозку та приваскулярна макрофагальна активність у білій речовині у собак при прогресуючій хворобі Альцгеймера.
15. Петров, Р. В., Зон, Г. А., Решетило, О. І., Івановська, Л. Б., Панасенко, О. С., & Кісіль, Д. О. (2022). Сучасні тенденції викладання дисциплін на кафедрі вірусології, патанатомії та хвороб птиці Сумського НАУ. <https://doi.org/10.32845/bsnau.vet.2022.4.8>

16. **Kisil, D. O.** (2022). АНТИБАКТЕРІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ФАГОЦИТОЗУ ТА АДГЕЗИВНІСТЬ ЕРИТРОЦИТІВ КАЧКИ ДО БАКТЕРІЙ. *Bulletin of Sumy National Agrarian University. The series: Veterinary Medicine*, (4 (59)), 33-37. DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.vet.2022.4.5>
17. **Кісіль, Д. О.** (2024). Гістологічні зміни в структурі репродуктивної системи трутнів в умовах контамінації американським гнильцем (*Paenibacillus larvae*). *Вісник СНАУ. Серія «Ветеринарна медицина»*, (3 (66)), 9–15. <https://doi.org/10.32782/bsnau.vet.2024.3.2>
18. **Kisil, D. O.** (2023). ФУНГІЦИДНА ДІЯ ЦИКЛІЧНИХ ПЕРОКСИДІВ НА РІСТ ЕНТОМОПАТОГЕННОГО ГРИБА *ASCOSPHEARA APIS*. *Bulletin of Sumy National Agrarian University. The series: Veterinary Medicine*, (4 (63)), 62-67. <https://doi.org/10.32782/bsnau.vet.2023.4.10>
19. **Kisil, D. O., & Nazarenko, S. M.** (2023). ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ КИШЕЧНИКА БДЖОЛИ ТА ІМУННА РЕАКЦІЯ НА МІКРОСПОРИДІЮ *NOSEMA APIS*. *Bulletin of Sumy National Agrarian University. The series: Veterinary Medicine*, (3 (62)), 44-49. <https://doi.org/10.32782/bsnau.vet.2023.3.6>
20. **Кісіль, Д., & Санад, А.** (2022). Дослідження гемолімфи бджіл на наявність структурних змін після застосування препарату «апіхелс».
21. **Paliy, A., Pavlichenko, O., Berezovskyi, A., Fotin, A., Kisil, D., & Panasenko, O.** (2023). Бактерицидні властивості неорганічних кислот щодо мікобактерій. *Veterinarska Stanica*, 55(4), 375–386. <https://doi.org/10.46419/vs.55.4.8>
- Березовський, А. В., Довбня, А. О., Фотін, О. В., **Кісіль, Д. О.**, & Морозов, Б. С. (2023). Обґрунтування профілактики маститу корів у сухостійний період та після отелення. *Наукові горизонти*, 26(4), 43–53. <https://doi.org/10.48077/scihor4.2023.43>